

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертаційну роботу Валюшко Іванни Олександровні
«ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО КОНФЛІКТУ»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук
за спеціальністю 23.00.04 – політичні проблеми міжнародних систем та
глобального розвитку

Дисертаційна робота Валюшко Іванни Олександровні «Інформаційна безпека України в контексті російсько-українського конфлікту» присвячена актуальній проблемі, яка, попри свою очевидну важливість для сучасної України, досі не отримала належного висвітлення у фаховій літературі, хоча точок зору, висловлених у популярному дискурсі, здається, не бракує. Проте їм бракує методологічної бази та академічного підґрунтя. Саме потреба в ґрунтовній базі і визначає актуальність заявленої проблеми.

Авторка дисертації не лише зібрала доволі розрізний матеріал з проблеми, а й проаналізувала його в координатах міжнародної ситуації, яка динамічно змінюється.

Дисертаційне дослідження І. О. Валюшко засноване на достатній теоретичній та методологічній базі, авторка використала потужний масив відповідної політологічної, історичної, юридичної літератури та сформувала достатню джерельну базу. Потужний академічний бекграунд дозволяє говорити про обґрунтованість висновків, зроблених авторкою.

Виклад матеріалу є логічним, структура дисертаційного дослідження виглядає цілісною та академічно витриманою.

У першому розділі «Стан наукових досліджень інформаційної безпеки як чинника сучасної системи міжнародних відносин» розкрито історію дослідження проблеми, проаналізовано основні здобутки на цьому шляху, а також вказано і на ті сюжети, які ще чекають на своїх дослідників. Також висвітлено джерельну базу дослідження.

Другий розділ – «Політико-інституційні виміри інформаційної безпеки України в умовах російсько-українського конфлікту» – присвячений розгляду ідеологічних та політичних підмурків російської агресивної інформаційної політики щодо України. Надзвичайно корисним з практичної точки зору виглядає аналіз інституцій, які забезпечують протидію російським агресивним інформаційним впливам на різних рівнях та у різних вимірах – від Міністерства інформаційної політики до ряду громадських низових ініціатив. Так само корисним і вартим подальшої розробки є аналіз нормативно-правового забезпечення відповідної діяльності – в контексті впровадження конструктивних змін.

Далі, в третьому розділі, проаналізовано практико-політичну діяльність у питанні захисту інформаційної безпеки України в контексті російсько-українського конфлікту. Авторка обрала для детального розгляду такі інститути як дипломатію, ЗМІ та мережу неурядових організацій. Такий вибір є вдалим і збалансованим, адже охоплює практично всі існуючі інститути – державні та недержавні.

Зроблені авторкою дисертації висновки виглядають цілком обґрунтовано та достовірно. Їхня системність та глибина свідчить про значний обсяг проведеної систематизуючої та аналітичної роботи. Відтак, авторський погляд на інформаційну безпеку України в контексті українсько-російського гібридного протистояння, є самостійним та оригінальним.

Поставлена у вступі мета є досягнутою, а дослідницькі завдання – виконаними в результаті проведеного авторкою дослідження.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в системному та комплексному, структурованому та багатоаспектному дослідженні загальних зasad та практичних аспектів забезпечення інформаційної безпеки нашої держави в сучасних умовах гібридної агресії з боку РФ, спробі накреслити систему інституційних, світоглядних, практичних компонентів протидії інформаційній агресії.

Дисертацію Валюшко І. виконано в рамках комплексної теми науково-дослідницьких робіт Дипломатичної академії України при МЗС України «Трансформація міжнародних відносин нового і новітнього часу та Україна: політичні, дипломатичні та економічні фактори в глобальному та регіональному вимірах» (державний реєстраційний номер 0110U005981), а також проблематики науково-дослідної роботи Інституту зовнішньої політики Дипломатичної академії України при МЗС України.

За час підготовки дисертаційного дослідження окремі сюжети загальної теми були представлені науковій громадськості у низці публікацій авторки. Всього їх 13, з них 7 – в українських фахових виданнях з політичних наук, 1 – в іноземному періодичному виданні, внесеному до міжнародних наукометричних баз. Це свідчить про достатню апробацію результатів та висновків дослідження. Ознайомлення з авторефератом показало, що в ньому повно представлена результати наукової праці авторки.

Весь обсяг дослідження (208 сторінок) та основна його частина (183 сторінки) відповідають існуючим вимогам до кандидатських дисертацій. Структура роботи є логічною, послідовною, завершеною та в повному обсязі відображає об'єкт та предмет дослідження.

Значна перевага дослідження полягає у його спонукаючій дії до наступних студій, адже багато в чому аналізована проблема – це ситуація в розвитку. З іншого боку, низка аспектів проблеми залишились лише наміченими пунктиром, але вони так само потребують детального подальшого вивчення. Так, є сенс в подальшому

більше зупинитись на таких актуальних нині проблемах як медійна етика, медіаграмотність, роль найрізноманітніших освітніх проектів в забезпеченні резистентності суспільства до агресивних впливів (хоча ролі освіти дисертації приділяє достатню увагу).

Позитивним та безперечно корисним є розгляд кейсів інформаційної агресії (наприклад, інформаційна кампанія з дискредитації факту отримання Україною безвізового режиму з ЄС). Так само наукову цінність мають сюжети, в яких проаналізовано діяльність НУО, наприклад, громадських об'єднань кіберактивістів, в сфері протидії інформаційним загрозам. Цілком очевидно, що шлях до безпечного інформаційного простору (наскільки це є можливо в принципі) лежить через нарощування співпраці між державою та інститутами громадянського суспільства. Тому важливо знати, яким є потенціал кожної зі сторін.

Проте, попри суттєві наукові досягнення, необхідно звернути увагу й на низку недоліків.

По-перше, на наше переконання, слід було би починати аналіз інформаційної агресії РФ проти України не від 2014 року, а принаймні від 2003-2004 років. Адже саме тоді став очевидним імперський підтекст російської політики. Втім, це питання є дискусійним, адже в темі дисертації присутнє формулювання «українсько-російський конфлікт».

По-друге, підрозділу 2.1. «Інформаційна війна Російської Федерації проти України: мета, інструменти, методи» дещо бракує структурованості тексту. Окрім того, логічніше було б включити його до першого розділу.

По-третє, у підрозділі 2.3. «Державне інституційне забезпечення інформаційної політики України», автор слушно привертає увагу до освітніх закладів як інститутів інформаційної безпеки. Втім, занадто багато уваги приділено деталям, які мало стосуються інституційного компоненту забезпечення інформаційної безпеки (с. 111-113).

По-четверте, підпункт 3.1. «Дипломатія України у вимірі інформаційної безпеки» варто було б доповнити аналізом роботи МЗС України у сфері протидії проросійським європарламентаріям та російській пропаганді в Європі.

По-п'яте, у висвітлені діяльності релігійних громад в контексті інформаційної безпеки автор концентрує увагу лише на діяльності Української православної церкви Московського та Київського патріархатів. Відтак цей аспект дослідження має дещо незавершений характер.

По-шосте, текст роботи в ряді місць потребує редакційного поліпшення та деяких стилістичних правок.

Цілком зрозуміло, що гострота поточного політичного моменту обумовлює емоційне ставлення авторки до досліджуваної проблеми. Така емоційність зрозуміла, але відбивається на стилістиці тексту дисертації.

С сюжети, які можна було б замінити іншими з кращими результатами для роботи. Наприклад, сюжет про реформування (невдале, на думку авторки) Дипломатичної академії доцільно було б замінити більш детальним аналізом становлення нових напрямків української дипломатії – публічної та культурної.

Висловлені зауваження не зменшують цінності дослідження та не спростовують високий рівень дисертаційної праці. Вони не носять принципового характеру, не впливають на ступінь обґрунтування дисертаційних висновків і не знижують наукову новизну роботи.

Назагал можемо говорити про самостійність, оригінальність, новаторство, системний підхід як основні характеристики представленого дисертаційного дослідження. Зазначені вище зауваження не впливають на загальну високу позитивну оцінку дослідницької роботи Іванни Валюшко.

Дисертація І.О. Валюшко є самостійним науковим дослідженням, що повністю відповідає вимогам п. 11 та п. 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника»,

затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 року №567, а її авторка заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.04 – політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку.

Офіційний опонент:

кандидат політичних наук

доцент кафедри видавничої справи та редактування

Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Є.В. Магда

Вчений секретар

Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»,

кандидат філософських наук, доцент

А. А. Мельниченко

